

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

44. An sit necessariu[m] adhibere unum teste[m], aut duos in correctione
graterna? Et an qua[n]do peccatu[m] scitur ab aliquibus, illi sunt
adhibe[n]di, & non alii testes? Ex p. 7. tr. 3. r. 54.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

cognouerint, & quidem id verum esse, quando re-
perentur eiusmodi testes, & prodesse possent, sic
enim minus infamaretur delinquens; si verò non
reperirentur eiusmodi testes, adhiberi possunt & de-
bent alij, quibus crimen ad hunc finem detegatur;
quia licet hoc modo aliquam famam iacturam patiatur,
ea censenda est minoris momenti, quam spirituale
dammum, quod patitur frater, dum in suo peccato
perseuerat. Et quamuis ij testes non aliunde accepe-
rint notitiam peccati, quam ab illo ipso, qui priuati-
m admonuerat, nihilominus multum prodesse po-
terit coram eis palam corrigere. Primò, quia sic maio-
ri robore suffundetur delinquens. Secundò, quia
magis & magis timebit iterum delinquere, sciens
esse iam plures, qui cognouerunt eum peccauisse,
postquamque si velit, illum solerter obseruare. Hæc
autem sine dubio magni momenti sunt ad emenda-
tionem. Ita Iacobus Granada, cui etiam adde Tan-
ner. tom. 3. disp. 2. r. q. 5. dub. 5. n. 97. vnde huic poste-
riori sententiæ tanquam probabiliori adhaere.

RESOL. XLIII.

Quales testes adducendi sunt in secundo gradu cor-
rectionis, & in quem fiseum? Ex part. 7. tract. 3.
Refol. 38.

S. 1. **D**ivus Thomas in 2. 2. quest. 37. art. 8. ex
Divo Augustino, Chrysostomo, & Hie-
ronymo tres refert causas inducendi testes. Prima, vt
corrigens ostendat se prestitisse quod debebat erga
correctionem fratris, & munus suum impleisse. Se-
cunda, vt per testes delinquens possit postea ab Ec-
clesia conueniri, & probetur delictum. Tertia, vt
melius emendetur peccator, & qui vnum admonen-
tem contempsit, duos, vel tres reuereatur, & audiat.
Sed Lorca in 2. 2. disputatione 46. memb. 2. num. 20.
asserit quòd si hæc causæ rectè expendantur prima
inutilis est; secunda inutilis & nociua; & tertia sola
vera & ad mentem sacri Textus. Quod probatur. Nam
inducere testes eo fine, vt eorum testimonio constet,
corrigentem satisfecisse officio suo, inutile est:
quia cum hoc debirum correctionis ex sola chari-
tate oriatur, raro, aut nunquam eius solutio in foro
exteriori exigitur, vt necesse sit testibus comprobari.
Et præterea, cum primus gradus sit secreta admo-
nitio, hi testes postea induci testificari non poterunt,
an facta fuerit. At verò testes inducere, vt si cor-
reptus non paruerit, in iudicio deponant, inutile est,
& perniciosum: quoniam ille qui corripitur, si sciat
testes illos delatores crimen, timebit meritò, & ad-
monitionem non admittet, sed potius negabit delictum,
ne eorum testimonio condemnari valeat. Præ-
terea, quo pacto testes isti poterunt in iudicio testi-
monium ferre? Aut enim ex eo quod secreto cum cor-
repto actum est, & ex eius confessione? Aut postea
per se ipsos correptum explorantes, donec illum in
crimine deprehendant; Primum illicitum est, & con-
tra fidem secreti, nec talis testificatio in iudicio fidem
faciet. Secundum raro erit licitum, & nunquam
expedit; non enim oportet esse exploratores vitæ
alienæ, & plus habet veritatis, & doli speciem, quam
charitatis. Vnica ergo causa adhibendi testes est; vt
ab eis delinquens corrigatur; & idèd tunc solum
adhibendi sunt, quando speratur vtilitas, & appa-
ret necessitas, & tales qui in hunc finem prodesse,
& in alium obesse non possunt. Et hoc manifestè
constat ex textu. Quatenus enim dicitur, *Si eos non
audierit; significatur eo solo fine induci, vt audiantur.*
Et propterea disiunctim dixit vnum, vel duos,
quia vnus solus sæpè sufficit, eo quòd eorum testimo-
nium nihil probandum est. Quod autem dicitur, *vt in
ore duorum, vel trium sit omne verbum;* non idèd
dicitur, quia eorum testimonio vtendum sit in iudi-
cio; sed quia plurium testificatio, & admonitio, faci-
lius persuadet correpto, id quod agit, malum esse,
& emendatione dignum. Hucusque Lorca.

2. Verum Maldetus in 2. 2. quest. 33. art. 8. dub. 3.
Nauarra de Rest. lib. 2. cap. 4. num. 264. Bonacina
in Decalog. disp. 3. q. 4. punct. 7. num. 14. & recentiores
ferè omnes causas supradictas assignatas à Chryso-
stomo, Augustino, & Hieronymo admittunt, & in
defensionem dictorum Patrum contra Lorcam asserit
Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. disp. 6. de Cor-
rectione, q. 8. n. 9. quoad duas causas priores, quòd tes-
tes, qui ab ipsis existimantur inducendi propter illas,
non sunt ex illis qui nunquam habuerunt notitiam
delicti corrigendi, sed potius ex illis, qui nouerunt,
& testes fuerunt patrationis illius, qui optimè possunt
induci vt eidem comprobetur, tum quod corripiens
se gesserit vt debebat in correctione fraternali, tum
etiam in iudicio si correctus non respuerit, nec se
emendauerit, quòd videtur nimis germanum Textui,
quia fratres inducendos à corripiente appellat testes
vnum vel duos, &c. & valde conforme rationi est,
quia magis prospicitur famæ proximi, nam sicut pro-
pter eam prius monemur de faciendâ correctione
fraternali, ita propter eam monemur postea de corre-
ctione coram testibus, quibus notum erat delictum,
vt eorum persuasionibus, & propter maiorem pudorem
correptus respiciat facilius, & suauis, & conse-
quenter melius attenditur eius salutem spirituali, quia
videns peccator quod ita prospicitur famæ eius, quod
non fiat alijs testibus notum delictum suum, intelligit
tantum quæri à corripiente eius spirituales salutem,
& emendam.

RESOL. XLIV.

An sit necessarium adhibere vnum testem aut duos in
correctione fraternali?
Et an quando peccatum scitur ab aliquibus illi sunt
adhibendi, & non alij testes? Ex part. 7. tractat. 3.
Ref. 54.

S. 1. **H**anc sententiam pertractat Sanchez in
Opus. tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 4. & obser-
uat duas adesse sententias. Prima tenet, prius adhi-
bendum esse vnum, deinde si hic non sufficiat alterum.
Probarur, quia Christus dixit, adhibe vnum,
vel duos, at coniunctio vel, ordinem denotat, scilicet
vt prius vnus adhibeatur; sicut denotat ordinem,
cap. Mandato, de præb. in 6. Secundò, quia Christus
ordinem correctionis instituit, vt proximi fama minus
detrimentum patiatur, at minus patitur, si vni dete-
gatur crimen; ergo. Hanc sententiam tenet Sotus
memb. 2. quest. 4. in fine sextæ conclus. & Flores mat. de
Corrept. diff. 6.

2. Secunda sententia tenet istum ordinem non
esse sub præcepto, sed posse simul ambos adhiberi
testes, licet melius sit, prius adhibere vnum. Ratio,
quia non excusatur sic infamia; cum hæc ex eo pro-
ueniat quòd multi sciant alicuius delictum; ergo,
quòd duo sciant delictum, siue simul, siue successiue,
parum refert. Secundò, quia minus prodest correctio
priori modo facta, nam magis erubesceret, & retraher-
etur à peccato coram duobus admonitus, quam cor-
am vno. Hæc sententia probabilior est, & illam tenent
Abul. cap. 18. Matth. 9. 102. & Nauarra. c. inter
verba, corol. 46. n. 575.

3. Notandum est tamen hic etiam, quòd
quando peccatum scitur ab aliquibus, illi sunt adhi-
bendi,

Sup. hoc in
fine Ref. seq.
& in Ref. 1.
post seq.

Sup. hoc su-
pra in Ref.
38. §. vii. &
in Ref. 39. §.
Igitur, & in
Ref. 40. & in
quòd duo sciant delictum, siue simul, siue successiue,
parum refert. Secundò, quia minus prodest correctio
priori modo facta, nam magis erubesceret, & retraher-
etur à peccato coram duobus admonitus, quam cor-
am vno. Hæc sententia probabilior est, & illam tenent
Abul. cap. 18. Matth. 9. 102. & Nauarra. c. inter
verba, corol. 46. n. 575.

Sup. hoc in
Ref. præteri-
ta & in alijs
eius annot.

bendi, & non alij testes; quia lex Charitatis postulat, vt saluti spirituali proximi, cum minimo fama dispendio consulatur.

RESOL. XLV.

An qui in correctionem testes adhibuit, teneatur adhuc alios adhibere?

Et si peccatum ab aliquibus scitur, & coram illis potest sufficienter corrigi, illi sunt adhibendi, & non alij delicti ignari? Ex part. 7. tractat. 3. Refol. 53.

§. 1. **R**espondeo Bonacina *disputatione tertia, questione quarta, punct. 7. numero 16.* posse alios testes gradatim adhibere, sed non teneri. Quod possit; ratio est, quia nulla sufficienti ratione probatur non posse, cum hac ratione speret respicientiam, & fama delinquentis prospiciat. Quod vero non teneatur, ratio est; tum quia sufficienter charitatis ordinem seruauit iuxta prescriptum Euangelij: tum quia non tenetur tantum incommodum lubire, cum frequenter, magis onerosum sit testes sapius adhibere, quam delinquentem Prælato vnica vice denunciare. Ita ille.

2. Sed non deferam hic apponere pro praxi verba Trullench, *in decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 16. num. 1.* vbi sic asserit. Si frater non emendatus fuerit adhibeantur vnus, aut duo testes, etiam delicti ignari, vt coram eis corripiatur, toties, quoties moraliter speratur emenda: quamuis peccatum sit omnino occultum, & non in alterius, sed solius peccantis damnus. At si scitur ab aliquibus, & coram illis potest sufficienter corrigi, illi sunt adhibendi, vt tenet Sanchez cum Tabien. *verb. Correctio, num. 2. in consiliis, part. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 7. num. 4.* quia lex Charitatis postulat, vt saluti spirituali proximi quam minimo fama dispendio fieri possit, consulatur. Non tamen tenemur vnum testem prius, (quamuis hoc melius sit) & alterum posterius, sed possunt duo simul adhiberi, vt efficacior sit correctio. Hucusque Trullench. Et de hac Quæstione *suprà* etiam aliquid dictum est.

Sup. hoc supra in Ref. 42. & infra in Ref. 58. & lege eam a principio.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ §. vlt. &c.

Et pro vlt. huius Ref. in Ref. præteritæ §. 1. & seq.

Sup. in Ref. que nunc hanc sequetur.

RESOL. XLVI.

An quis in correctione teneatur in testium numero gradatim ascendere, antequam Prælato denunciatur? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 40.

Sup. hoc supra in Ref. 44. & prope finem Ref. 45.

§. 1. **R**espondeo negatiuè cum Maldero *in 2. 2. D. Thom. questione 33. art. 7.* Ordinariè hoc non esse necessarium. Si enim grauius sit fratri, malè audire apud Prælatum, quam apud decem testes; considerandum est, grauius etiam esse, tot adhibere testes corrigenti, quam semel indicare Prælato. Quovsq; ergo charitas consulat fama delinquentis, præcepto non erit nimium oneranda anxie conscientia corripientis.

2. Notat verò idem Malderus, quòd si speres vno teste adhibito corrigendum fratrem, teneris adhibere tantum vnum: vult enim Dominus vnum aut duos adhiberi, prout videbitur necessarium. Alioquin in hoc secundo gradu istam latitudinem obseruauit D. Hieronymus, vt prius vno teste adhibito moneatur: nam etiam tunc in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Ipse enim corripientis etiam testis est: idè què dicitur: *adhibe tecum adhuc vnum.* Obseruant id passim Doctores, & interpre-

tes, quamuis Maldonat. in secundo gradu plures testes requirat, vt quadret illud Deuteronij quod adducitur, *In ore duorum aut trium testium stabit omne verbum.* Sed non videtur otiosum, quòd sub distinctione Dominus dicat, *Adhibe tecum adhuc vnum, vel duos.*

RESOL. XLVII.

Quando peccatum censendum sit publicum, vt licet, prætermisso primo gradu priuatae monitionis, corrigere publicè coram aliis?

Et quid, si possim priuatiè corrigere eum, qui publicè peccauit, teneor ne nihilominus arguere publicè ante Prælatum denunciare? Ex part. 7. tractat. 3. Refol. 41.

§. 1. **R**espondeo; Salua lege naturali in Euangelio declarata, poterit ille sine prætermissione coram aliqua communitate argui, cuius peccatum innouit maiori parti illius communitatis.

2. Quæres, quid si possim priuatiè monendo corrigere eum, qui publicè peccauit; teneor ne nihilominus arguere publicè, aut Prælatum denunciare?

Respondeo, in eo casu fratrem non esse denunciandum necessariò, neque arguendum coram publico, nisi scandalum quod passus fuit, alter reparari non possit; aut nisi eo publicè reprehenso, etiam illi sint corrigendi, qui ipsius exemplo deliquerunt. Rectè tamen talis denunciabitur Prælato inquitentibus: bet enim ius inquirendi, & iudicandi de publicis. Et ita docet Malderus *in 2. 2. D. Thom. q. 33. art. 7.* Vide etiam Valentia, & Couarruias in *Epistola 4. Decret. part. 2. cap. 6. n. 13.*

RESOL. XLVIII.

An quando peccatum est notorium notorietate facti, ita vt non possit vlla reuergentatione celari sit seruandus ordo in correctione facienda, ita vt præcedat secreta admonitio? Ex part. 7. tractat. 3. Refol. 42.

§. 1. **R**espondeo negatiuè cum Coninch. *de Char. disp. 28. dub. 8. n. 147.* Valentia *tom. 3. disp. 3. quest. 10. punct. 5.* Castro Palao *tom. 2. tract. 6. disp. 3. punct. 13. n. 3.* Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 4. disp. 10. n. 2.* Filliucius *tom. 2. tract. 28. c. 7. num. 149.* Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 16. n. 2.* alij communiter; quia quando peccatum proximi est publicum, tunc per denunciationem immediatè Superiori factam, ille non infamatur, quia iam est infamis. Ergo.

2. Nihilominus tamen Adrianus, & Paludanus, viri doctissimi, volunt hanc sententiam aliquando exceptionem admittere: sæpe enim sperari potest, vt etiam notoriè peccans per admonitionem emendetur; & quando hoc contingit; æquum est, prius ad moneatur, quam deferatur. Quam limitationem veram existimo; quia in peccatis que ignorantia, vel subita passione committuntur, etiam notoria sunt, non est quare desperetur emendatio per monitionem. Et quamuis hic non vigeat conferuatio fame, expedit tamen vitare illa damna & incommoda, que ex iudiciali condemnatione sequuntur. Sed est admittenda hæc limitatio in peccatis que soli peccanti nocent; non tamen in his que tertio, vel communitati dampnum inferunt, in quibus, etiam ad negotia non